

Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj–Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie, Catedra de Istorie Antică și Arheologie
Anul universitar
Semestrul 5

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: ISTORIA ARTEI ANTICE = ARHEOLOGIE CLASICĂ ȘI ORIENTALĂ
Codul: HAR3122
Numărul de credite: 6
Locul de desfășurare: St.Cls., str. C. Daicoviciu, nr. 2
Programarea în orar a activităților: 2 ore curs, 2 ore seminar.

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlul științific: ALEXANDRU DIACONESCU, CONF. DR.
Informații de contact (adresă e-mail, eventual nr. de telefon):
a_diaconescu@yahoo.co.uk
Ore de audiență: marți-miercuri 12-14

III. Descrierea disciplinei:

[Obiectivele cursului/disciplinei, conținutul acestuia, competențele dobândite prin absolvirea disciplinei, metodele utilizate în cazul predării, al seminarului sau al lucrărilor practice – **10-20 de rînduri**].

Obiective: Cunoașterea principalelor monumente de arhitectură și artă din lumea clasică, greacă și romană, înțelegerea contextului social în care au fost create și descifrarea sensului lor.

Conținut: Cursul vine după cel de introducere în istoria artei antice și vizează adâncirea cunoștințelor, în sensul analizei substratului social și a contextului ideologic din care au ieșit marile creații arhitectonice ale lumii greco-romane. În cazul statuiilor este cercetată funcționalitatea acestora în contextul antic și legătura cu edificiile în care erau expuse. Sunt prezentate rând pe rând principalele contexte în care s-au manifestat creațiile arhitecturii și plasticii: cel religios, cel public-politic, cel privat, cel funerar et c.

Seminarul are ca principal scop studierea influenței lumii mediteraneene asupra spațiului geto-dacic, respectiv elementele clasice în civilizația provinciei romane Dacia.

Temele abordate sunt:

1. Temple și sanctuare în lumea greco-romană. 2. Statui votive și de cult. 3. Piața publică și edificiile aferente: agora și forul. 4. Statuile onorifice și arta triumfală. 5. Edificii sociale: gimnazii și therme, biblioteci, localuri de reuniune (*scholae*). 6. Edificii pentru spectacole: teatre și amfiteatre, stadioane, hipodromuri și circuri. 7. Palate și vile.

Locuința urbană și rurală în lumea greco-romană. 8. Noțiuni de urbanism antic și castrametație. 9. Decorația cu statui a edificiilor profane. 10. Monumente funerare în Grecia, Italia și în provincii. 11. Statuaria funerară. 12. Artele "minore" în lumea clasică.

Competențe dobândite: o cultură generală de specialitate, esențială pentru viitorii arheologi și istorici ai antichității, căci lumea clasică reprezintă principalul punct de referință în aceste domenii.

IV. Bibliografia obligatorie:

[Datele complete de identificare a lucrărilor fundamentale utilizate în cadrul disciplinei, precizarea locului unde acestea se pot accesa (inclusiv resursele accesibile prin Internet) – **max. 10 titluri**].

- R. Ginouvès, *Arta greacă*, București 1992.
- Gh. Curinschi-Vorona, *Istoria universală ilustrată a arhitecturii*, vol. II, București 1982 și vol. III, București 1986
- K. Michalowski, *Cum și-au creat grecii arta*, București 1975.
- D. Tudor, *Arheologia romană*, București 1976
- I. Lucăcel, *Ionian. Orașe antice în Asia Mică*, București 1972.
- M. Gawlikowski, *Arta Siriei*, București 1979.
- R. Brilliant, *Arta romană de la republică la Constantin*, București 1979.
- N. Hannestad, *Monumentele publice ale artei romane*, 2 vol., București 1989.
- Al. Diaconescu, *Statuaria majoră în Dacia romană, vol. I-II*, Cluj Napoca, 2003-2004 (C.D.).

V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional specific disciplinei:

[După caz: calculator, instrumente de specialitate sau de laborator, echipament special, diverse materiale etc. – cu precizarea dacă acestea sunt sau nu sunt asigurate de facultate – **opțional**].

- Proiector multi media
- Proiector diapozitive
- Calculator

VI. Planificarea /Calendarul întâlnirilor și a verificărilor/examinărilor intermediare:

[Precizarea exactă a tematicilor abordate în cadrul fiecărei întâlniri în parte, cu precizarea datei la care acestea sunt planificate și menționarea, la fiecare curs/seminar/lucrare/verificare intermediară în parte, a:

- conceptelor de bază sau a cuvintelor cheie,
- partea relevantă din bibliografia obligatorie, cu precizarea capitolelor sau a paginilor aferente
- obligațiile studenților pentru întâlnirea respectivă (lecturi, teme, lucrări).
-

SEMINAR: 1. Organizatoric

CURS: 1. Temple și sanctuare în lumea greco-romană. Sanctuar, *templum, aedes, fanum*, localuri de reuniune - *scholae*.

SEMINAR: 2. Arheologia lăcașurilor de cult în lumea clasică.

Bibliografie:

Ginouvès 1992, p. 40-43, 60-63, 66-75, 98-102, 119, 128-133, 148-152, 160-162, 179-181.

Michalowski 1975, p. 53-60, 78-85, 91-105, 111-115, 130-148, 151-169, 173-175,

Curinschi-Vorona 1982, p. 11-50, 65-124, 138-142, 209-10, 215-16, 218-19, 226-27, 240-41.

Lucăcel 1973, p. 20-28, 32-33, 65-75, 88-91, 108-127, 163-173, 187-191.

Gawlikowski 1979, p. 71-76, 84-94, 103-109, 126-127, 137-147, 165-172, 190-198.

CURS 2. Statui votive și de cult. *Agalma, xoanon, statua*.

SEMINAR 3. Monumente de cult din Dacia preromană și romană.

A. Rusu-Pescaru, D. Alicu, *Templele romane din Dacia*, I, Deva 2000.

Diaconescu 2003, p. 321-374.

CURS: 3. Piața publică și edificiile aferente: agora și forul. *Stoa, basilica, prytaneion, bouleuterion, curia, tabularium, porticus, cryptoporticus*.

SEMINAR: 4. Forurile în lumea romană. Bibliografie:

Ginouvès 1992, p. 76-85, 103-111, 122-126, 152-155, 167-173, 181-195.

Michalowski 1975, p. 105-112, 115-117, 148-151, 174-191.

Curinschi-Vorona 1982, p. 47-48, 124-125, 132-133, 142-145, 216-218, 227-233, 239.

Lucăcel 1973, p. 54-63, 81-84, 133-137, 148-151, 156-163, 179-184, 187.

Gawlikowski 1979, p. 172-177.

CURS 4. Statuile onorifice și arta triumfală. *Statua togata, statua loricata, statua Achilea, statua equestris, biga, quadriga*.

Diaconescu 2003, p. 100-279.

SEMINAR 5. Forul Sarmizegetusei.

Étienne, Piso, Diaconescu 1990 a = R. Étienne, I. Piso, Al. Diaconescu, *Les deux forums de la colonia Ulpia Traiana Augusta Sarmizegetusa*, în *REA*, XCII, 1990, 3-4, p. 273-296.

Étienne, Piso, Diaconescu 1990 b = R. Étienne, I. Piso, Al. Diaconescu, *Les propylées du forum civil de Sarmizegetusasa (Roumanie)*, în *CRAI*, 1990, p. 91-109 (discuții p. 109-113).

Étienne, Piso, Diaconescu 1994 = R. Étienne, I. Piso, Al. Diaconescu, *Le forum en bois de Sarmizegetusa (Roumanie)*, în *CRAI*, 1994, p. 147-163 (discuții p. 163-164).

Étienne, Piso, Diaconescu 2002-03 = R. Étienne, I. Piso, Al. Diaconescu, *Les fouilles du forum vetus de Sarmizegetusa. Rapport général*, în *ActaMN* 39-40/I, p. 59-154.

CURS: 5. Edificii sociale: gimnazii și therme, biblioteci, localuri de reuniune (*scholae*).

CURS 6. Edificii pentru spectacole: teatre și amfiteatre, stadioane, hipodromuri și circuri.

SEMINAR: 6. Rolul social al băii și al spectacolului în lumea clasică.

Bibliografie:

Curinschi-Vorona 1982, p. 48, 125-26, 145-150, 238,

Lucăcel 1979, Fig. 39-44, p. 84-88, 131-133, 178-79, 184-187

Gawlikowski 1979, p. 147.

SEMINAR 7. Thermae și amfiteatre în Dacia romană.

Bibliografie:

D. Alicu, C. Opreanu, *Les amphithéâtres de la Dacie romaine*, Cluj Napoca 2000.

CURS: 7. Palate și vile. Locuința urbană și rurală în lumea greco-romană. *Domus, villa, vestibulum, atrium, peristylum, tablinium, triclinium, aula, regia*.

SEMINAR: 8. Palatul elenistic și roman, casa urbană și villa rustică greco-romană.

Curinski-Vorona 1982, p. 51-65, 128-133, 134-138

CURS 8. Noțiuni de urbanism antic și castrametație. *Cardo și decumanus maximus, via praetoria și via principalis, via sagularis, insula, praetorium, principia*

SEMINAR 9. Edificii cu caracter militar în Dacia preromană și romană.

CURS 9. Decorația cu statui a edificiilor profane. Herme de filosofi, ciclul dionisiac, portretele proprietarilor.

SEMINAR 10. Casa în Dacia preromană și romană.

CURS: 10-11. Monumente funerare în Grecia, Italia și în provincii. *Tumulus, mausoleum, aedicula, ara*.

SEMINAR: 11. Arta funerară în lumea clasică.

Curinski-Vorona 1982, p. 126, 150-160,

Galikowski p. 109-122, 177-188.

H. von Hesberg, *Römische Grabbauten*, Darmstadt, 1992 (XEROX).

H. Gabelmann, *Römische Grabbauten der frühen Kaiserzeit* [*Limesmuseum Aalen, Kleine Schriften...*, Nr. 22], Stuttgart, 1979.

SEMINAR 12. Statuară funerară. *Palliatus, togatus, statua loricata, statua in habitu militari, "La Grande/Piccola Ercolanese", Pudicitia, palliata, Eumachia-Fundilia*.

Diaconescu 2003, p. 280-320.

CURS: 13. Statuete și reliefuri.

SEMINAR: 13. Artizanatul provincial.

BIBLIOGRAFIE:

Al. Diaconescu, *A Bronze Maenad from Sarmizegetusa*, în *Acta Musei Napocensis*, 35/1, 1998, p. 77-86.

Al. Diaconescu, *Un nou relief ceramic din Apulum*, în *Ephemeris Napocensis*, IX-X, 1999-2000 (2002), p. 245-274.

CURS 14. Artele "minore" în lumea clasică.

SEMINAR 14. Artele "minore" în Dacia preromană și romană.

Bibliografie:

M. Gramatopol, *Artele minore în antichitate*, București, *passim*.

VII. Modul de evaluare:

[Componentele de activitate a studenților care vor fi evaluate (verificări pe parcurs, lucrări de semestru, proiecte de cercetare, participare activă etc.), ponderea acestor componente în nota finală, modalitatea de desfășurare a examenelor/verificărilor, criteriile de evaluare].

- lucrare de semestru susținută la seminar. 50%

- test final. 50%

VIII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

[Prezența la ore (după caz), condiții de prezentare la examen, modalități de recuperare, noțiunea de plagiat, consecințele plagiatului la lucrările elaborate, consecințele cazurilor de fraudă la examen, rezolvarea contestațiilor].

Prezența la curs este obligatorie, căci informația vizuală prezentată, nu poate fi găsită în bibliografia aflată la îndemâna studenților (doar parțial pe internet). În plus, o bună parte din comentariile profesorului sunt fie originale, fie preluate din literatura germană, inaccesibilă majorității studenților.

La acest nivel nu se poate pune problema copierii unor referate de pe internet. De altfel fiecare referat este prezentat în fața celorlalți colegi, cu o bogată ilustrație, ceea ce obligă la o înaltă ținută.

Testul final nu vizează memoria mecanică și deci nu se poate pune problema copiatului. Studenților li se prezintă mai multe imagini, pe care trebuie să le recunoască și să le comenteze. Fiecare student are dreptul la toate sursele proprii de informație (de ex. notițe).

IX. Bibliografia opțională:

[Datele complete de identificare a lucrărilor adiționale recomandate în cadrul disciplinei, precizarea locului unde acestea se pot accesa (inclusiv sursele accesibile prin Internet)].

A. Grenier, *Manuel d'archéologie gallo-romaine*, vol. 1-4, Paris 1958-1964.

R. Ginouvès, R. Martin, *Dictionnaire méthodique de l'architecture greque et romanie*, vol. 1., Atena-Roma, 1985 (xerox-biblioteca St.Cls).

R. Ginouvès, *Dictionnaire méthodique de l'architecture greque et romanie*, vol. 2, Atena-Roma, 1992 (xerox-biblioteca St.Cls).

P. Gros, *L'Architecture romaine du début du IIIe siècle av. J.-C. à la fin du Haut Empire, I. Les Monuments publiques*, Paris, 1996 (xerox-biblioteca St.Cls).

H. von Hesberg, *Römische Baukunst*, München, 2005 (xerox-biblioteca St.Cls).

J.-B. Ward-Perkins, *Roman Imperial Architecture*, New Haven and London, 1994(xerox-biblioteca St.Cls).

N. Wilson Jones, *Principles of Roman Architecture*, New Haven and London, 2000.

R. Bianchi-Bandinelli, *Les étrusques et l'Italie avant Rome* (în colab cu A. Giuliano), Paris 1973, *Rome. Le centre du pouvoir*, Paris 1969, *Rome. La fin de l'art antique*, Paris 1970.

Aufstieg und Niedergang der römischen Welt, Berlin-New York, 1970 și urm.

Architecture of the World. Greece (ed. H. Sierlin), Lausanne, f.a.

The Oxford History of Classical Art (coord. J. Boardmann), London 1993.

Cl. Rolley, *La sculpture greque, des origines au milieu du Ve siècle*, Paris 1994.

Fr. Barrate, *L'art romain (Histoire de l'art antique; Manueles de l'École du Louvre)*, Paris 1996.